

सोभरिः काण्वः। इन्द्रः, १७-१८ चित्रः । प्रगाथः (विषमा ककुप् समा सतोबृहती)।

वयमु त्वाम्पूर्व्यं स्थूरं न कच्चिद्भरन्तोऽवस्यवः। वाजे चित्रं हवामहे ॥ ८.०२१.०१

अपूर्व्य- अभिनव । वाजे- बले । चित्रम्- अद्भुतम् । त्वाम् । वयम् । कच्चित्- कश्चित् । स्थूरम्- स्थूलम् । न- इव । अवस्यवः- रक्षाकामाः । भरन्तः- धारयन्तः । हवामहे- आह्वयामः ॥१॥

उप त्वा कर्मन्नूतये स नो युवोग्रश्चक्राम यो धृषत्।

त्वामिच्छावितारं ववृमहे सखाय इन्द्र सानसिम ॥ ८.०२१.०२

कर्मन्- शुभकर्मणि । ऊतये- रक्षायै । त्वा- त्वाम् । आह्वयामः । सः- असौ । युवा- तरुणः । यः । धृषत्- शत्रूनभिभवति । उग्रः- उद्गूर्णः । प्रति चक्राम- आगच्छतु । सखायः- सुहृदः सन्तो वयम् । त्वाम् । इत्- एव । हि- खलु । अवितारम्- रक्षकम् । इन्द्र । सानसिम- सम्भजनीयम् । ववृमहे- वृणीमहे ॥२॥

आ याहीम इन्द्रवोऽश्वपते गोपते उर्वरापते। सोमं सोमपते पिब ॥ ८.०२१.०३

आ याहि- आगच्छ । इमे- एते । इन्द्रवः- क्लेदनशीला हृदयस्पर्शिनो रसाः । अश्वपते- प्राणाश्वपालक । गोपते- धेनूपलक्षितचिद्रश्मिपालक । उर्वरापते- सस्याढ्यभूमिपालक । सोमपते- रसपालक । सोमम्- रसम् । पिब- अनुभव ॥३॥

वयं हि त्वा बन्धुमन्तमबन्धवो विप्रास इन्द्र येमिम।

या ते धामानि वृषभ तेभिरा गहि विश्वेभिः सोमपीतये ॥ ८.०२१.०४

वयम् । हि- खलु । त्वा- त्वाम् । बन्धुमन्तम्- नाथम् । अबन्धवः- अनाथाः । विप्रासः- उपासकाः । इन्द्र । येमिम- नियच्छाम । वृषभ- वर्षक । या- यानि । ते- तव । धामानि- स्थानानि । तेभिः- तैः । विश्वेभिः- सर्वैः । सोमपीतये- रसानुभूतये । आ गहि- आगच्छ ॥४॥

सीदन्तस्ते वयो यथा गोश्रीते मधौ मदरे विवक्षणे। अभि त्वामिन्द्र नोनुमः ॥ ८.०२१.०५

ते- त्वदीये। गोश्रीते- चिद्रश्मिमिश्रिते। मदरे- तृप्तिकरे। विवक्षणे- प्रापके। मधौ- सोमे रसे समर्पिते। त्वाम्। इन्द्र। सीदन्तः- उपविशन्तः। वयः- पक्षिणः। यथा- इव। नोनुमः- स्तुमः ॥५॥

अच्छा च त्वैना नमसा वदामसि किं मुहुश्चिद्वि दीधयः।

सन्ति कामासो हरिवो ददिष्ट्वं स्मो वयं सन्ति नो धियः ॥ ८.०२१.०६

एना- अनेन। नमसा- वन्दनेन। त्वा- त्वाम्। अच्छ- अभिलक्ष्य। च। वदामसि- ब्रूमः। किम्। मुहुर्मुहुः। वि दीधयः- विचिन्तयसि। हरिवः- अश्वपते। कामासः- सदेष्टव्यः। सन्ति- भवन्ति। त्वम्। ददिः- दाता। वयम्। स्मः- त्वदीया भवामः। नः- अस्माकम्। धियः। त्वदीयाः। सन्ति- भवन्ति ॥६॥

नूत्वा इदिन्द्र ते वयमूती अभूम नहि नू ते अद्रिवः। विद्वा पुरा परीणसः ॥ ८.०२१.०७

अद्रिवः- वज्रिन्। पुरा। परीणसः- व्याप्तं महान्तम्। ते- त्वाम्। नहि। विद्वा- जानीमः। इन्द्र। ते- तव। ऊती- रक्षणे। वयम्। नूत्वाः- अभिनवाः। इत्- एव ॥७॥

विद्वा सखित्वमुत शूर भोज्यश्मा ते ता वज्रिन्नीमहे।

उतो संमस्मिन्ना शिशीहि नो वसो वाजे सुशिप्र गोमति ॥ ८.०२१.०८

उत- अपि च। वसो- शरण्य। सुशिप्र- शोभननासिक। शूर- समर्थ। सखित्वम्- मैत्रीम्। विद्वा- जानीमः। वज्रिन्। ते- तव। ता- तानि। ईमहे- याचामहे। उत- अपि च। अस्मिन्। गोमति- चिद्रश्मिसम्पन्ने। वाजे- बले। नः- अस्मान्। आ- आभिमुख्येन। शिशीहि- तीक्ष्णीकुरु। ॥८॥

यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य आनिनाय तमु वः स्तुषे। सखाय इन्द्रमूतये ॥ ८.०२१.०९

सखायः- हे सुहृदः। यः। नः- अस्मदर्थम्। पुरा। इदम्- एतत्। वस्यः- धनम्। प्र- प्रकर्षेण। आनिनाय- आनीतवान्। तम्। इन्द्रम्। वः- युष्माकम्। ऊतये- रक्षायै। स्तुषे- स्तौमि ॥९॥

हर्यश्वं सत्पतिं चर्षणीसहं स हि ष्मा यो अमन्दत।

आ तु नः स वयति गव्यमश्वं स्तोतृभ्यो मघवा शतम्॥ ८.०२१.१०

हर्यश्वम्- प्राणाश्वम्। सत्पतिम्- सतां पालकम्। चर्षणीसहम्- प्रजासहम्। यः। अमन्दत-
अतुष्यत्। स जनः। हि- खलु। स्तौति। यः। मघवा- सम्पद्वा। इन्द्रः। स्तोतृभ्यः। शतम्-
प्रभूतम्। गव्यम्- धेनुमयं चिद्रश्मिमयम्। अश्वम्- तुरगमयं प्राणमयम्। धनम्। नः-
अस्मभ्यम्। आ वयति- प्रापयति ॥१०॥

त्वया ह स्विद्युजा वयं प्रति श्वसन्तं वृषभ ब्रुवीमहि। संस्थे जनस्य गोमतः॥ ८.०२१.११

गोमतः- धेनुयुक्तस्य चिद्रश्मियुक्तस्य। जनस्य। संस्थे- स्थाने। वृषभ- वर्षक। त्वया। युजा-
योगेन। वयम्। श्वसन्तम्- शत्रुमीर्ष्यादिभिः श्वसन्तम्। प्रति ब्रुवीमहि- प्रतिवचनं कुर्मः ॥११॥

जयैम कारे पुरुहूत कारिणोऽभि तिष्ठेम दूढ्यः।

नृभिर्वृत्रं हन्याम शूश्रूयाम चावैरिन्द्र प्र णो धियः॥ ८.०२१.१२

कारे- युद्धे। कारिणः- वीर्यकारिणो वयम्। जयैम। पुरुहूत- बहुभिः साहाय्यायाहूत। दूढ्यः-
दुर्बुद्धीः। अभि तिष्ठेम- अभिभवेम। नृभिः- वीरैः। वृत्रम्- आवारकं परिपन्थिनम्। हन्याम-
हिंस्याम। शूश्रूयाम- वर्धयेमहि। च। इन्द्र। नः- अस्माकम्। धियः। प्र- प्रकर्षेण। अवेः-
रक्ष ॥१२॥

अभ्रातृव्यो अना त्वमनापिरिन्द्र जनुषा सनादसि। युधेदापित्वमिच्छसे॥ ८.०२१.१३

अभ्रातृव्यः- अदैत्यः। अना- केनाप्यनियन्तृकः। जनुषा- जन्मनैव। सनात्- पुरातनकालतः।
अनापिः- अबन्धुः। असि- भवसि। युधा- वृत्रादिभिर्युद्धेन। आपित्वम्- अस्माकं बान्धव्यम्।
इच्छसे- कामयसे ॥१३॥

नकी रेवन्तं सख्याय विन्दसे पीयन्ति ते सुराश्वः।

यदा कृणोषि नदनुं समूहस्यादिपितेव हूयसे॥ ८.०२१.१४

रेवन्तम्- धनिकं लोभिनम् । सख्याय- मैत्र्यै । नकिः- न । विन्दसे- लभसे । ते- अमी । सुराश्वः-
सुरापानेन वृद्धाः । ते- त्वाम् । पीयन्ति- हिंसन्त्येव । यदा । नदनुम्- स्तोतारम् । कृणोषि- त्वदीयं
करोषि । तदा । समूहसि- तस्मै सम्यक् वहसि । आदित्- अनन्तरमेव । पितेव- जनक इव । हूयसे-
आहूतोसि ॥१४॥

मा ते अमाजुरौ यथा मूरास इन्द्र सख्ये त्वावतः । नि षदाम सचा सुते ॥ ८.०२१.१५
इन्द्र । अमाजुरः- सोमाभिषवमकुर्वन्तः । रसनिष्पत्तिमकुर्वन्त इति भावः । त्वावतः- त्वादृशस्य ।
सख्ये- मैत्र्याम् । मूरासः- मूढाः । ते । यथा भवन्ति तथा । मा भवेम । सुते- रसे निष्पन्ने सति ।
सचा- सहैव । निषदाम- उपविशेम उपास्महे ॥१५॥

मा ते गोदत्र निरराम राधस इन्द्र मा ते गृहामहि ।
दृष्ट्वा चिदुर्यः प्र मृशाभ्या भर न ते दामान आदभे ॥ ८.०२१.१६
गोदत्र- गोदानशील । ते- तव । राधसः- संसिद्धेः । मा । निरराम- उपरता भवेम । इन्द्र । ते-
त्वदीया वयम् । मा । गृहामहि- कस्माच्चित् गृहीमः । अर्यः- आर्यशीलस्त्वम् । दृष्ट्वा- दृढानि ।
प्र मृश- प्रकर्षेण स्थापय । आ भर- आहर । ते- तव । दामानः- दानानि । न । आदभे- आदम्भितुं
शक्यन्ते ॥१६॥

इन्द्रौ वा घेदियन्मघं सरस्वती वा सुभगा ददिर्वसु । त्वं वा चित्र दाशुषे ॥ ८.०२१.१७
इन्द्रः । इत्- एव । इयत्- एतावत् । मघम्- धनम् । ददिः- ददौ । सुभगा- सौभाग्यवती ।
सरस्वती- रसचोदनदेवता । वसु- धनम् । ददिः । चित्र- हे सोम । त्वम् । वा । दाशुषे- दात्रे ।
अयच्छः ॥१७॥

चित्र इद्राजा राजका इदन्यके यके सरस्वतीमनु ।
पर्जन्य इव ततनद्धि वृष्ट्या सहस्रमयुता ददत् ॥ ८.०२१.१८

अल्पके यके- येन्ये । राजकाः- द्योतनशीलाः । सरस्वतीम्- रसचोदनदेवताम् । अनुसृत्य ।
अभवन् । तेषु । राजा । चित्रः- सोमः । इत्- एव । पर्जन्य इव । वृष्ट्या । ततनत्- अतनोत् ।
सहस्रमयुता- अनन्तानि । ददत्- अयच्छत् ॥१८ ॥

Dr. Rangraji